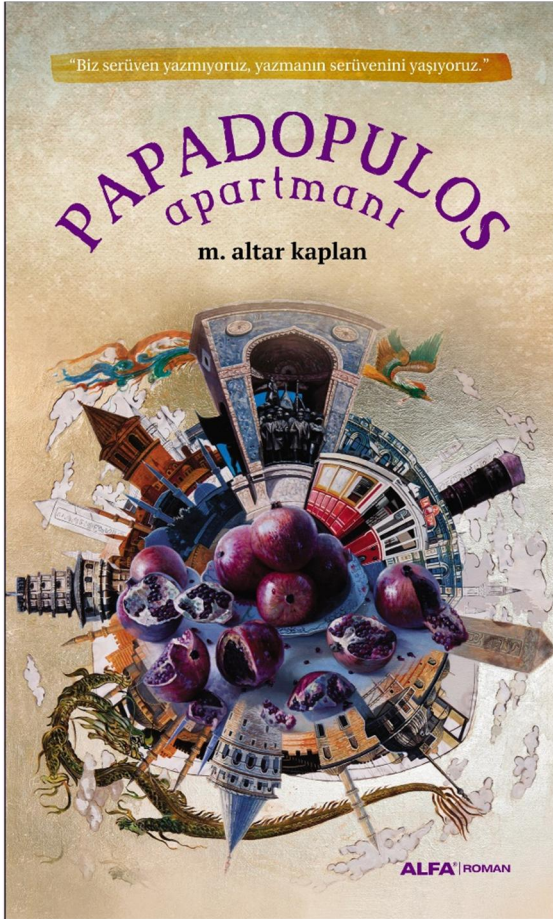

TARİHİ BİR APARTMAN, SAĞLAM BİR ROMAN: PAPADOPULOS APARTMANI

İslam ÖZKAN

M. Altar Kaplan'ın romanı, farklı bir roman tarzı ortaya koyma çabası olarak okunmalı. Farklı olma çabası, romanın her yerine sinmiş, hatta bazı yerlerde bu kaygının metni oldukça zorladığını görebiliyorsunuz. Seçilen metinler, hayali

karakterlere verilen isimler, olaylara yaklaşım biçimi bu yeni ve farklı olma kaygısının bir ürünü olarak kendini ortaya koyuyor. Bu çaba birileri tarafından gariptenebilir, eleştirilebilir ama Türk romanının kendi kendini tekrar etmeye başladığı ve yeni ürünlerin nadiren ortaya konulduğu göz önüne alındığında bu çabanın yerinde görüp yazarın hakkını teslim etmek gerekiyor.

Bende bu çabayı takdir ediyor olmama rağmen yine de romanda geçen karakterlerde yer yer oturmamış bazı unsurlar olduğu göze çarpıyor. Örneğin bir imamın eline verilen metinle tufaya getirilerek Cuma hutbesinde pornografik cümleler sarf etmesinin hayatın gerçekleriyle hiç de uyumlu olmadığı söylenmeli. Tabii burada muhaazakar değerlerin asliyetini kaybedip içeriğinin boşaltılmasına atıf yapılmış yazar tarafından ancak bunun biraz ağır kaçtığını da görmek gerekiyor.

Roman kurgudur sonuç itibarıyla denebilir. Ben ise roman bir bilim kurgu romanı ya da mistik bir roman değilse şayet, en azından belirli gerçeklerle bağdaşık olması gerektiğini düşünürdenim. Hele de romanın eksenine hayatınızı oturtuyor ve çevrenizdeki yarı

gerçek yarı kurgu karakterlerden ilham alıyorsanız...

Ancak yine de hakkını yemeyelim, kurgu ve hakikatle oynama konusunda roman oldukça başarılı. Yazar, İran sinemasında da hayalle gerçeğin, kurguyla hakikatin iç içe geçmişliğini anlatan filmlere paralel bir şekilde kurgu ve hakikat ilişkisini başarılı bir şekilde işlemiş. Bu tür sanat eserlerinde gerçek nerede biter hayal ya da kurgu nerede başlar bunu tespit etmek mümkün değildir. Hayalden ya da hayali karakterlerden mülhem zannettiğiniz bir olayın hemen ardından gerçek olanca sertliğiyle karşınıza çıkar ki kurgu ve gerçeği birbirine eklemekte zorlanırsınız. Böyle bir roman Kaplan'ın eseri.

Roman hayatı boyunca bir türlü kendi olamayan yazarın Galata ve Pera'nın labirenti andıran oldukça dolambaçlı ve keşmekeş yollarında evine gitmeye çalışırken bir türlü evin yolunu bulamamasıyla başlıyor. Benzer bir temayı Muhammed Esed'in "Mekke'ye giden yol" adlı, bir Haham oğlu olarak dünyaya geldiği ve oldukça iyi bir dini eğitim aldığı Avusturya'dan Mekke'ye uzanan, hayatını ve nasıl Müslüman olduğunu anlattığı eserinin başında da görmek mümkün. Esed kitabına, normalde uzun hayatının çok daha erken dönemlerinden başlaması gerekirken ortalarından bir yerden, Arabistan'a gelerek çölde kaybolduğu enstanteneden başlar. Kaybolma metaforu aslında yazarın kitap boyunca anlattığı, hem insanlığın hem de kendisinin anlamsızlık deryası içerisindeki kayboluşunu, hikmetin yitirilmesini, maddenin hakimiyeti altındaki metafizik hakikatlerin hayattan silinip gitmesini simgelemektedir. Kaplan'ın kitabında izini sürdüğü temalara

baktığımızda birebir aynı olmasa da benzer bir anlam kaygısı taşıdığı ve bu anlam arayışını güçlendirmek için böyle bir kitap kaleme aldığını düşündürten türden örnekler romanda bolca rastlamak mümkün. Aradaki fark, *Mekke'ye giden Yol* bir hatıra kitabı tadındayken Kaplan'ın kitabının bir roman, yani kurgu olması.

Apartman dairelerinin her birine isimleri gerçek, kendileri kurgu karakterler yerleştiren Kaplan'ın zor bir işe soyunduğunu söylemek gerekir. Edebiyat düşünürleri ve roman meraklıları Papadopulos Apartmanı'nda; Oğuz Atay'ın, Jean Paul Sartre'nin, Paul Aster'in ve Julian Barnes'in etkisini görebilirler. Yazarın modern roman ve edebiyat tarihinde çok az yapılan, Türkiye'de ise hemen hemen hiç yapılmayan bir şeyi yapmaya çalıştığını söylemek gerekir.

Ayrıca kitabın aynı cümleyle bitip aynı cümleyle başlaması, özellikle bağımsız Latin Amerikan sinemasının çarpıcı örneklerinden *God City* adlı görkemli bir yapıtı ister istemez bizlere hatırlatır. Sinemada yapılan bu döngünün kitapta yapılabilmesi de takdir edersiniz ki ciddi bir ustalık gerektiriyor. Kült bir roman olur mu bilmem ama iyi değerlendirilebilirse eserin, edebiyat dünyamızda yeni bir çığır açma ihtimalinin olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan roman, yazarın birbirinden çok farklı alanlarda bilgi sahibi olduğunu çok iyi bir şekilde gözler önüne seriyor. Hem de çok çarpıcı anlatımlar, mitolojik hikayeler, menkıbeler ve kıssalar üzerinden. Bazen sizi Büyük Selçuklu İmparatorluğu dönemine götürerek büyük bilgin İmam Gazali'yle

yolculuk ettiriyor, bazen eski Babil Uygarlığına götürüyor Hammurabi kanunlarının ruhunun ne olabileceğine dair işaretler veriyor. Felsefe'den sosyolojiye, ekonomiden tarihe kadar geniş bir değini alanı olan roman, içerdiği baş döndürücü atmosfer ile sizi bir alandan diğerine doğru sürüklüyor.

Üslup açısından bakıldığında roman oldukça sade ve yalın bir anlatıma sahip; yazarın, hemen hemen hiç üslup kaygısı gütmeyeceğini söylemek mümkün. Binaen aleyh

bu tarz bir anlatımla Kaplan, ağıdalı, uzun ve içinden çıkılması zor edebi cümleler kurmak yerine kendini olanca net bir şekilde ifade etmeyi tercih etmiş görünüyor. Üslubun geri planda kalması kendiliğinden kurgunun ön plana çıkmasına neden oluyor. Tek bir cümleyle Papadopoulos Apartmanı romanını değerlendirmem istenseydi, bir roman okuru olarak, kurgunun damga vurduğu ya da üslubun gelip geçiciliğini vurgulayan bir roman derdim.

